

CASE-STUDY ՄԵԹՈԴԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼԻՍ

Ռ. Ա. ՄԵԼԻՔՅԱՆ

*Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԳՊՀ պրոֆեսոր,
Ինֆորմատրիկայի և հաշվողական տեխնիկայի ամբիոնի վարիչ*

Մ. Զ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ, ԳՊՀ պրոֆեսոր

21-րդ դարը իրավամբ համարվում է համընդհանուր ինֆորմացիոն ժամանակաշրջան: Համակարգչային ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաները ներթափանցել են մարդկային գործունեության բոլոր բնագավառները:

Կրթության բնագավառում կիրառվում են ուսուցման, իքնուսուցման, գիտելիքների ստուգման և գնահատման ժամանակակից զանազան պրոգրեսիվ եղանակներ: Բարձրագույն կրթության համակարգերում բավական վաղուց կիրառվում և ներկայումս շարունակում է օգտագործվել ուսուցման case-study (կոնկրետ իրադրությունների վերլուծության և գնահատման) ոչ խաղային մեթոդը:

Case-study մեթոդի գաղափարը բավականին պարզ է: Ուսանողներին տրվում է ինչ-որ որոշակի իրադրության նկարագրություն (քեյսը), որի հետ իր գործունեության ընթացքում բախվել է կոնկրետ կազմակերպությունը, կամ որը մոդելավորված է որպես ռեալ իրադրություն: Ուսանողը պետք է պարամունքներից առաջ ծանոթանա խնդրի հետ և մտածի նրա լուծման եղանակները: Այնուհետև ուսանողների ոչ մեծ խմբով իրականացվում է դրված խնդրի (իրադրություն) և նրա հնարավոր լուծումների կոլեկտիվ քննարկում, որի արդյունքում կարող է ծնվել խնդրի լուծման օպտիմալ տարբերակը:

Case-study մեթոդի ամփոփական նպատակն է ուսանողների խմբի համատեղ ջանքերով վերլուծել իրադրությունը (քեյսը), որը ծագել է կոնկրետ դեպքում և տալ գործնական լուծումներ:

Քեյսի քննարկման ժամանակ դասախոսը սովորաբար աշխատում է չպատասխանել հարցերին, այլ ինքն է հարցեր տալիս լսարանին և լսում ու-

սանողների պատասխանները: Քննարկման ընթացքում սկսվում է բանավեճ, որի արդյունքում ծնվում է ճշմարտությունը: Վերջում դասախոսը ներկայացնում է, թե իրականում ինչ է իրենից ներկայացնում քեյսով ներկայացված իրադրությունը և ինչ եզրակացություններ կարելի է անել: Այնուամենայնիվ քեյսերի մեթոդը շեշտը հիմնականում դնում է ուսանողների ինքնուրույն մտածողության, իր մտքերը լսարանին հասցնելու և ընկերների քննադատություններին կոնստրակտիվ պատասխանելու վրա:

Case-study մեթոդը լայնորեն օգտագործվում է արտասահմանում (Ֆարվարդի, Մանչեստրի համալսարաններում), տնտեսագիտության և բիզնեսի ուսուցման գործընթացներում:

Առաջին քեյսերը հրապարակվել են 1925թ. Ֆարվարդի համալսարանի հաշվետվություններում: Այժմ աշխարհում մշակված է զանազան իրադրություններ նկարագրող քեյսերի առեղծի բազաներ:

Case-study մեթոդը նվաճել է ուսուցման ամենաառաջավոր դիրքերը և համարվում է տիպային պրոբլեմներ լուծելու հմտություններին ուսանողներին սովորեցնելու ամենաարդյունավետ եղանակներից մեկը: Օրինակ, Ֆարվարդի բիզնես-դպրոցում ուսումնական ժամանակի 90%-ը հատկացվում է կոնկրետ քեյսերի քննարկմանը:

Բերենք քեյսի մի շարք բնութագրումներ.

1. Քեյսը ռեալ իրադրության նկարագրությունն է,
2. Քեյսը իրական կյանքի մի «հատված» է,
3. Քեյսը իրադրություն է, որը տեղի է ունեցել գործունեության այս կամ այն բնագավառում և նկարագրվել է հեղինակների կողմից՝ իրադրության վերլուծության և որոշում ընդունելու նպատակով ուսանողներին բանավեճի դրդելու համար,
4. Քեյսը « իրականության ակնթարթային նկարն է»,
5. Քեյսը ոչ թե իրադրության հասարակ ճշմարիտ նկարագրությունն է, այլ իրադրությունը հասկանալու համար անհրաժեշտ միասնական ինֆորմացիայի համալիր է:

Գրագետ պատրաստված քեյսը դրդում է բանավեճի՝ ուսանողներին կապելով իրական փաստաթղթերի հետ թույլ է տալիս մոդելավորել իրական պրոբլեմ, որի հետ հետագայում կարող է առնչվել:

Քեյսի կառուցվածքը և նրա ստեղծման սկզբունքները

Քեյսեր անհրաժեշտ է պատրաստել ցանակացած ուսումնական առարկայի համար, ընդ որում, նպատակահարմար է դա իրականացնել հետևյալ հիմնական փուլերով.

1. Քեյսի դիդակտիկ նպատակների ձևավորում: Այս փուլը ընդգրկում է.
 - քեյսի տեղի որոշում ուսումնական առարկայի կառուցվածքում,
 - ուսումնական առարկայի այն բաժնի որոշումը, որին նվիրված է տվյալ իրադրությունը,
 - խնդիրների նպատակների ձևակերպում,
 - ուսանողների գիտելիքների, ունակությունների և հմտությունների «պատասխանատվության զոնայի» բացահայտումը,
2. Պրոբլեմային իրադրության որոշում,
3. Քեյսի՝ հիմնական թեզիսներից կազմված ծրագրային քարտի կառուցում, որոնք անհրաժեշտ է մարմնավորել տեքստի մեջ,
4. Ինստիտուցիոնալ համակարգի (ֆիրմա, կազմակերպություն, գերատեսչություն և այլն) որոշում, որը անմիջական կապ ունի ծրագրային քարտի թեզիսների հետ,
5. Թեզիսների վերաբերյալ ինֆորմացիայի հավաքում ինստիտուցիոնալ համակարգում,
6. Իրադրության կառուցում,
7. Քեյսի ժանրի ընտրություն,
8. Քեյսի տեքստի մշակում և գրում,
9. Քեյսի ստուգում, ճշտության և արդյունավետության ախտորոշում,
10. Քեյսի վերջնական տարբերակի պատրաստում,
11. Քեյսի օգտագործման մեթոդական առաջարկությունների մշակում,
12. Քեյսի ներդրում ուսուցման մեջ:

Քեյսը պետք է.

- գրված լինի պարզ, հասկանալի և հետաքրքիր լեզվով (նպատակահարմար է, անհրաժեշտության դեպքում, բերել ֆիրմայի ներկայացուցիչ-աշխատակիցների արտահայտությունները),
- համապատասխանի ուսանողների ընտրած քանակակազմի
- պահանջներին,

պարունակի անհրաժեշտ և բավարար քանակությամբ ինֆորմացիա: Դրա հետ միասին քեյսի տեքստը պետք է հուշի դրված պրոբլեմի վերաբերյալ որևէ լուծում, ցուցադրի ինչպես դրական, այնպես էլ բացասական օրինակները:

Քեյսերի վերլուծության տեսակետները և լուծվող խնդիրները

Քեյսերի վերլուծությունը բավականաչափ մեծ թվով մասնակի խնդիրների լուծման գործընթաց է, որը ենթադրում է գազափարների գեներացիայի մշտական առկայություն:

Case-study մեթոդի իրականացման և ներդրման գործընթացում լուծվող խնդիրների և համապատասխան վերլուծության տեսակետներից են.

1. Պրոբլեմային կառուցվածքավորման իրականացում, որն ենթադրում է իրադրության պրոբլեմների համալիրի, նրանց տիպաբանության, բնութագրերի, հետևանքների, լուծման ճանապարհների առանձնացում (պրոբլեմային վերլուծություն),

2. Իրադրության կառուցվածքի, բնութագրերի, ֆունկցիաների, արտաքին և ներքին միջավայրերի հետ փոխազդեցության որոշում (համակարգային վերլուծություն),

3. Տվյալ իրադրության ծագմանը բերող պատճառների և նրա լուծման հետևանքների հաստատում (պատճառ-հետևանքային վերլուծություն),

4. Իրադրության մեջ գործունեության բովանդակության ախտորոշում, նրա մոդելավորում և օպտիմալացում (գործնական վերլուծություն),

5. Իրադրության գնահատականների համակարգի, նրա բաղադրիչների, պայամների, հետևանքների, գործող անձաց որոշում (արժեքային վերլուծություն),

6. Հավանական, պոտենցիալ և ցանկալի ապագայի վերաբերյալ նախագուշակման կատարում (նախախնամային վերլուծություն),

7. Իրադրության գործող անձանց վարքի վերաբերյալ առաջարկությունների մշկում (հանձնարարական վերլուծություն),

8. Տվյալ իրադրության մեջ գործունեության ծրագրի մշակում (ծրագրա-նպատակային վերլուծություն):

Case-study մեթոդը որպես ուսումնական տեխնոլոգիա

Case-study մեթոդի օգտագործումը որպես մասնագիտակցմանը կողմնորշված ուսուցման տեխնոլոգիա բարդ և վատ ալգորիթմացվող գործընթաց է, որը ձևականորեն կարելի է բաժանել հետևյալ փուլերի.

1. Ուսանողների ծանոթացում քեյսի տեքստի հետ,
2. Քեյսի վերլուծություն,
3. Քեյսի քննարկման կազմակերպում, բանավեճեր, ներկայացումներ,
4. Բանավեճերի մասնակիցների գնահատում,
5. Բանավեճերի արդյունքների ամփոփում:

Քեյսի քննարկման և վերլուծության ժամանակ ծագող բանավեճերի մեջ հատուկ տեղ է պատկանում «գաղափարների կոլեկտիվ գեներացման» (կամ «ուղեղային հարծակման») մեթոդի օգտագործմանը: Ուսուցման գործընթացում «ուղեղային հարծակումը» հանդես է գալիս որպես ուսանողների ստեղծագործական ակտիվության զարգացման միջոց:

Case-study մեթոդի մեջ ուղեղային հարծակումը կիրառվում է, երբ ուսանողների խմբի մոտ ծագում են իրադրության ըմբռնման ռեալ դժվարություններ և տրվում է որպես ուսանողների ակտիվության բարձրացման միջոց: Այս իմաստով «ուղեղային հարծակումը» իրենից ներկայացնում է ոչ թե որպես մոր լուծումների որոնման գործիք (չնայած որ նրա այդպիսի դերը բացառված չէ), այլ որպես ճանաչողական ակտիվության յուրատեսակ խթան:

Քեյսի վերլուծության արդյունքների ներկայացումը համարվում է Case-study մեթոդի կարևոր ասպեկտներից մեկը: Այն հղվում է ուսանողի անձի շատ խորքային որակներ՝ կամքը, նպատակաուղղվածությունը, արժանապատվությունը, մշակում է մասսայական շփման ունակություններ, բանավիճելու կուլտուրա և այլն:

Վերջում անհրաժեշտ է նշել, որ վերը նկարագրված կառուցվածքային և ֆունկցիոնալ պայմաններին բավարարող քեյսերի մշակումը բավականաչափ դժվար ինտելեկտուալ աշխատանք է, որը մշակողից պահանջում է տվյալ ուսումնական առարկային հարակից առարկայական տիրույթի վերլուծության և բնութագրական խնդիրների ձևակերպման ու ձևանացված ներկայացման, ինչպես նաև դրանք ուսումնական ծրագրերի հետ համակցման ունակություններ:

***Բանալի բառեր** – քեյս, դիդակտիկ մյութեր, ուսումնական գործընթաց, տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ*

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. **Вербиций А. А.**, Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: методич. пособие. М.: Высш. шк., 1991 С. 207.
2. Переход к открытому образовательному пространству: коллективная монография / под ред. Г. Н. Прокументовой. Томск: Изд-во Том. ун-та, 2009. Ч. П. Типологизация образовательных инноваций.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ CASE-STUDY В ОРГАНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

Г. А. МЕЛИКЯН

Кандидат технических наук, доцент

М. З. АКОПЯН

Кандидат технических наук, доцент

В статье раскрывается суть метода Case-study как одного из способов эффективного применения теории в реальной жизни, при решении возникающих проблем. Приводится пример использования данного метода в организации образовательной деятельности студентов.

USED CASE-STUDY IN THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES OF STUDENTS

H. A. MELIQYAN

Candidate of Technical Sciences, Assistant Professor

M. Z. HAKOBYAN

Candidate of Technical Sciences, Assistant Professor

The article reveals the essence of the method Case-study, as a way of efficiently using the theory in real life, in dealing with emerging problems, an example of using this method in the organization of educational activities of students.